

ӨОЖ 376

FTAMP 14.25.09

<https://doi.org/10.48371/PEDS.2026.82.3.027>

БАСТАУЫШ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ АЙТЫЛЫМ DAҒДЫСЫН ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АРҚЫЛЫ ДАМУЫТУ ЖОЛДАРЫ

Анарбаева А.Қ.¹, *Таутаева Г.Б.², Ахатаева Ұ.Б.³, Уристенбекова Г.К.⁴
^{1,*2,3,4}Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық
университеті, Шымкент, Қазақстан

Аңдатпа. Қазіргі таңда білім беру саласында цифрлық технологиялардың дамыған кезеңінде білім алушылардың айтылым дағдысын қатар дамыта алу мәселесі кеңейтілген зерттеуді қажет ететіндей ауқымды тақырыптардың бірі. Мақалада бастауыш білім беру үдерісінде цифрлық технологиялардың білім алушылардың айтылым дағдыларын дамытуға қаншалықты ықпал ететіндігін анықтау барысында авторлық әдістеме әзірленді. Ал, әдістеменің тиімділігін анықтау мақсатында тәжірибелік және бақылау топтарына зерттеулер жүргізілді.

Зерттеуге Шымкент қаласындағы жалпы білім беретін мектептен ортақ саны 50 білім алушы қатысты. Тәжірибелік сыныпта 25, бақылау сыныбында 25 білім алушыны құрады. Зерттеу барысында білім алушылардың цифрлық технологияларға көзқарасын анықтау мақсатында Likert шкаласына негізделген авторлық сауалнама жүргізілді және айтылым дағдысының деңгейін бағалау үшін Т.А. Фотекова ұсынған «Сөздерден сөйлем құра» әдістемесі алынды. Авторлық сауалнаманың ішкі үйлесімділігі Cronbach's alpha көрсеткіші арқылы бағаланды. Анықтау және бақылау кезеңінде SPSS бағдарламасы арқылы зерттеу нәтижелері жинақталды. Айтылым дағдысы бойынша әдістеме нәтижелері pre-post өлшемдері арқылы бағаланды. Тәжірибелік топқа оқыту айтылымды дамытуға арналған цифрлық технологияларға негізделген әдістемемен жүзеге асырылса, бақылау тобында оқыту дәстүрлі түрде жүргізілді. Қалыптастыру кезеңіндегі жүргізілген жұмыстардан соң бақылау тобы мен тәжірибелік топтың арасындағы айтарлықтай айырмашылықтар болғандығы және тәжірибелік топта айқын өзгерістердің орын алғаны байқалды. Нәтижесінде, тәжірибелік топта статистикалық мәнді көрсеткіштер анықталды. Зерттеу соңында бастауыш білім беру үрдісінде айтылым дағдысын дамыту үшін цифрлық технологияларға негізделген әдістемені қолдану барысында нәтижелердің жақсарғаны расталды.

Тірек сөздер: айтылым дағдысы, цифрлық технология, бастауыш білім беру, интерактивті тақта, әдістемелік модель, онлайн платформа, жасанды интеллект, бейнематериал

Кіріспе

Қазіргі таңдағы білім беру процесінде жаңашылдық пен үздіксіздік басты талаптардың бірі және соған сәйкес білім беру мен оқытуда білім алушылардың қызығушылығы мен белсенділігін арттыру барысында цифрлық технологиялар кеңінен қолданылуда. Бастауыш сынып білім алушыларының коммуникативті дағдыларын дамытудың және білім берудегі цифрлық технологиялардың рөлінің маңыздылығы нормативтік құжаттарда айқындалып көрсетілген. Ең әуелі, бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында «Тіл және әдебиет» білім беру саласындағы пәндер мазмұнында білім алушылардың коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру, арнайы тәсілдер қолдану керектігі көзделген [1]. Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру барысында оның ішінде тілдік пәндерде айтылым дағдысын қалыптастыру үшін сабақ өту кезеңінде түрлі тәсілдерді қолдану тиімді әрі көздеген мақсатқа ерте жетуге көмекші бола алады.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты Қазақстан халқына жолдауында жасанды интеллектінің барлық адамдар мен сала түрлеріне әсер етіп жатқандығын негізге ала отырып цифрландыруға толыққанды көшуге баса назар аударған [2]. Білім беруде цифрландыруға электронды оқулықтар, онлайн байланыс құралдары, оқу платформалары, интерактивті құралдар енеді.

Бастауыш білім беру процесінде коммуникативті дағдылардың тиімді түрде қалыптасып, дамуы маңызды. Ал, цифрлық технологияларды қолдану осы коммуникативті дағдылардың құрамдас бөлігі айтылым дағдысының дұрыс әрі тиімді түрде жүзеге асуына ықпал етеді. Осылайша цифрлық технологияларды білім алушының қызығушылығы мен айтылым дағдысын бір сарынға тоғыстыра отырып тиімді түрде қолдануға болады. Қазіргі зерттеулерде көбіне цифрлық технологиялар және білім берудегі цифрлық технологиялардың маңызы мен орны зерттелгенімен, алайда цифрлық технологиялар негізінде айтылым дағдысын дамыту тақырыбы әрі оған сай негізделініп жасалған авторлық әдістемелер саны шектеулі. Осы ғылыми олқылықтың орнын толтыру мақсатында білім алушылардың айтылым дағдысын дамытуда цифрлық технологиялардың тиімді екендігін дәлелдеу негізінде авторлық әдістеме даярлау қажеттілігі туындайды.

Зерттеу сұрағы:

1. Бастауыш білім беру үдерісінде цифрлық технологияларға негізделіп әзірленген әдістеме білім алушылардың айтылым дағдысын дамытуға қаншалықты ықпал етеді?

Зерттеу мақсаты – бастауыш білім беру үдерісінде білім алушылардың айтылым дағдысын дамытудағы цифрлық технологияларды қолдану әдістемесін әзірлеу және тәжірибелік-эксперименттік жұмыс арқылы тиімділігін анықтау.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы – бастауыш білім беру үрдісіндегі білім алушылардың айтылым дағдысын дамытуда цифрлық технологияларды қолданудағы әдістеменің және моделінің әзірленуі.

Аталған мақсатты іске асыруда «коммуникативті дағдылар», «айтылым дағдысы», «цифрлық технология» ұғымдарын зерттеген ғалымдардың еңбектеріне талдау жасалынып, бастауыш білім беру үрдісінде білім алушылардың айтылым дағдысын цифрлық технологиялар арқылы дамытудың жолдары қарастырылды.

Әдебиетке шолу. «Коммуникативті дағдылар», «тілдік дағдылар», «айтылым дағдысы», «цифрландыру», «цифрлық технологиялар» жайлы ойлар мен зерттеулер отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерінде көрініс тапқан. Нақтырақ айтқанда, Ф.Ш. Оразбаева, Р.С. Исмагулова, Г.К. Нургалиева,

А.Е. Шаймерденова, S. Almukhanbet сынды бірлескен отандық, B. Li, J. Harverson, P. Kwangmuang, M. Maulyda секілді біріккен шетелдік ғалымдар жоғарыдағы ұғымдарды тереңдете зерттеген және осы авторлардың еңбектеріне талдау жасалынды.

Р.С. Исмагулова өз диссертациясында коммуникативтік дағдылардың бастауыш сыныпта топпен жұмыс жасау барысында қалыптасатындығын және бұл оқушылар арасындағы ынтымақтастықты, сыртқы ортамен қарым-қатынас жасауға деген ұмтылысты тудыратындығын баяндайды[3]. Коммуникативтік дағдылар топтық, жұптық жұмыстар арқылы және бағытталған тәсілдер арқылы қалыптасады.

Ф.Ш. Оразбаева өз еңбегінде бастауыш мектеп жасында коммуникативті дағдылардың дұрыс қалыптасуы басты әрекет, себебі жасөспірім кезеңінде дағдылардың дұрыс қалыптаспағандағы ортада, өзін-өзі ұстауында, оқуда және қарым-қатынас барысында көрініс табатындығын айта кетеді[4]. Коммуникативті дағдылардың алғашқы сатысы мектепке дейінгі жаста қалыптаса бастаса, бастауыш білім беру сатысында бұл дағдылар тиімді түрде толыққанды қалыптасу керек. Дағдылардың дұрыс бағытта қалыптасқандығы өмірде және оқуда айқын көрінеді. Ауызша сөйлеуге үйрену барысында білім алушылар ойын тек қазақша жеткізуді үйренуімен қатар, пікір айтуға, көзқарасын білдіруге де тәрбиеленеді. Ауызша сөйлеуге үйрену тек тілді меңгерумен шектелу емес, ойлау қабілетін жетілдіру, кеңейтумен де толықтырылады[5]. Айтылым дағдысын меңгеруде тек тілді немесе жалаң сөйлеуді үйреніп емес, саралап ойлауды, ойын сыртқы ортаға дұрыс әрі көркем жеткізіп сөйлеуді, қарым-қатынаста да сөздік қорды дұрыс қолдануды үйрену қажет.

Тілдік дағдылар негізгі төрт дағдының (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) дамуы арқылы қалыптасады. Бастауыш сынып білім алушылары үшін аталған дағдылар сыртқы ортамен тиімді қарым-қатынас барысында маңызды. Тілдік дағдылар бастауышта дами отырып, функционалдық сауаттылықтары да қалыптасатын болады [6]. Яғни, білім алушылар тек түсініп, дағдыларды қалыптастырып ғана қоймай өмірде өз білімдері мен қалыптасқан дағдыларын тиімді пайдалана алады. Жоғарыдағы шолуларға

сәйкес ғалымдардың зерттеулерінің ортақ тұсы – бастауыш сынып білім алушыларының коммуникативті дағдыларына және айтылым дағдыларына мән беруі. Осыған орай зерттеулердің өзіндік ерекше тұстары да бар. Айта кетсек, Р.С. Исмагулова коммуникативті дағдыларды ағылшын тілін оқыту арқылы дамытудың ғылыми әдістемелерін талдап, айтылым дағдысының маңызды рөл атқаратындығын көрсетеді. Ал, А.Е. Шаймерденова коммуникативті дағдылардың психологиялық ерекшеліктеріне баса назар аударса, Ф.Ш. Оразбаева тілдік қатынастың теориялық негіздеріне мән берсе, S. Almukhanbet және біріккен ғалымдар тілдік дағдыларды дамытуда сыни ойлауға негізделген оқыту тәсілдерін қарастырады.

Г.К. Нурғалиева қазіргі таңда білім беру саласын цифрландырмай, жаңа білім беру жүйесіне көшу және оны дамыту мүмкін еместігін түсіндіреді. Дәстүрлі білім беру жүйесін озық білім беру жүйесіне айналдыру маңызды. Цифрландырудың басты артықшылығы - білім беру жүйесіне жаңаша серпін әкеледі, білім алушылардың жеке дамуына ықпал жасай отырып, мұғалімдердің уақытын үнемдейді. Цифрлық технологиялардың білім беруге енуі арқылы білім алушыларға жаңа мүмкіндіктер ұсынылса, мұғалімдерге жаңа талаптар қойылады [7]. Цифрлық технологияларды қолданып білім беру барысында білім алушылар өз бетінше ілімге ізденісі артады, қосымша білім жинақтайды, өзін-өзі дамытып, дағдыларды қалыптастырады. Мұғалімдер жаңа идеялар ізденіп, үнемі жаңашылдық үстінде болады.

Цифрлық технологиялар білім беруде қашықтықтан оқытуда, тапсырмаларды даярлау кезінде, шығармашылық тапсырмалар және презентациялар орындау кезеңінде кеңінен қолданылады. Цифрлық технологиялар білім беруде процесті жеңілдетіп, білім алушыларға тақырыпты қызықты әрі түсінікті игеруге көмекші. Осы цифрлық технологияның бір бөлшегі жасанды интеллектпен жұмыс жасау кезінде мұғалім де, оқушы да тек идея ала отырып, оқытушы педагогикалық әдістерді жаңартса, ал оқушыға тапсырма орындау кезіндегі көмекші ғана болуы қажет. Білім беру процесінде цифрлық технологияларды тиімді қолдана алуда мұғалім - басты тұлға [8,9,12].

Цифрлық технологиялардың білім берудегі орнын J. Harverson, C. Zomer және басқа да біріккен зерттеушілер талдай келе, цифрлық технологиялар балаларды оқу мазмұнымен немесе оқу жүріп жатқан ортамен араластыруға арналған «арна» ретінде қарастырады [10]. Демек, цифрлық технологиялар білім беруде оқуға қызықтыру, талпындыру, зейінін аудару кезіндегі көмекші құрал екендігін аңғара аламыз.

Таиланд ғалымдары P. Kwangmuang және бірлескен ғалымдардың жүргізген зерттеулерінде бастауыш білім беру аясында аналитикалық ойлауға бағытталған педагогикалық стратегияларды бағалай отырып, оқушыға бағытталған тәсілдердің тиімді екендігін көрсетті. Зерттеу бойынша аналитикалық ойлауды тиімді дамыту үшін интерактивті әдістемелерді және анимациялық мультфильмдерді енгізуді қолдайды [11]. Аналитикалық ойлау тиімді түрде дамыса, оқушыда зейін қойып,

қажет ақпараттарды саралап тыңдай алу дағдысы, ойын жүйелі әрі дәл сөздерді қолданып, жеткізе отырып сөйлеу арқылы айтылым дағдылары қалыптасады. Бұл дағдыларды тиімді қалыптастыру барысында заманауи тәсілдер мен әдістемелерді енгізу, қолдану қажеттігін зерттеу нәтижелері көрсетіп отыр.

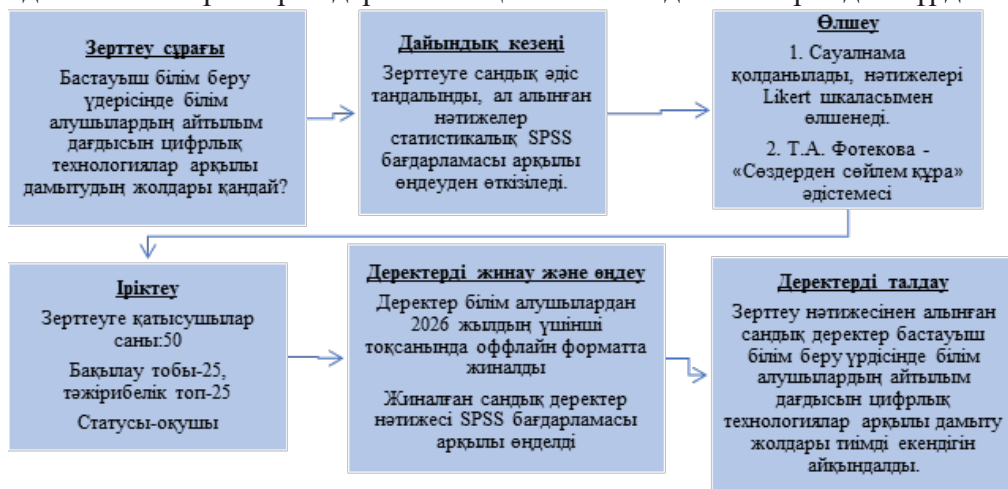
Осылайша, шетелдік және отандық ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып талданған зерттеулер бастауыш білім беру үрдісінде білім алушылардың айтылым дағдысын дамыту мәселесінің өзекті екендігін көрсетеді. Зерттеулерде білім алушылардың айтылым дағдысын дамыту туралы қарастырылғанымен, білім беруде цифрлық технологияларды мақсатты түрде қолдану арқылы айтылымды дамыту мәселесі әлі де қосымша тереңірек зерттеуді қажет етеді. Осы негізге сай зерттеудің келесі кезеңдерінде бастауыш білім беру үрдісінде айтылым дағдысын онлайн платформалардың көмегімен дамытудың тиімді әдістемесін ұсынамыз әрі тиімділігін тәжірибелік тұрғыдан анықтайтын боламыз.

Материалдар мен әдістер

Зерттеу жұмысына 4-сыныптардан жалпы саны 50 оқушы қатысты. Тәжірибелік сыныпта-25, бақылау сыныбында-25 қатысушы. Қатысушылар Шымкент қаласындағы жалпы орта білім беретін мектептерден іріктелініп алынды. Зерттеу 2026 жылдың 3-тоқсанында жүргізілді. Зерттеу барлық этикалық нормалар талаптарына сәйкес жүзеге асырылды. Қатысушылардың заңды қамқоршысы және жақын туыстары осы зерттеуге қатысуға келісімдерін берді. Сауалнама және әдістеменің білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сай әрі оларға түсінікті екендігін айқындап алу мақсатында анықтау және бақылау кезеңінен бұрынғы жұмыстар жүргізілді.

Бірінші, бастауыш сынып білім алушыларының цифрлық технологияларды қолдану деңгейін және білім алудағы цифрлық технологияның маңызын анықтау мақсатында авторлық сауалнама жүргізілді және Likert шкаласы арқылы бағаланды. *Сауалнаманың мақсаты:* бастауыш сынып білім алушыларының цифрлық технологияларға көзқарасын, қолдануын, цифрлық технологиялардың білім беру процесіндегі рөлін анықтау. Сауалнама мазмұны білім алушылардың цифрлық технологияларға қызығушылығына және цифрлық технологиялар қолданылған сабақтарда білім алушылардың оқу материалын түсінуі, меңгеруі мен өз ойын айтуы әрі топтық әрекеттеріне байланысты көзқарастарын анықтау мақсатында 10 сұрақтан құралды және 5 баллдық Likert шкаласымен бағаланды (1-толық келіспеймін, 2-келіспеймін, 3-бейтараппын, 4-келісемін, 5-толықтай келісемін). Сауалнаманың ішкі сенімділігін бағалау үшін Cronbach's alpha коэффициенті қолданылды. Зерттеу нәтижелерін статистикалық өңдеу барысында SPSS бағдарламасы қолданылды. Тәжірибелік және бақылау топтарының көрсеткіштерін салыстыруда тәуелсіз таңдамаға арналған t-критерийі таңдалынып алынды. Статистикалық мәнділік деңгейі $p < 0,05$ деп қабылданды.

Екінші, бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдысындағы сөздік қорын анықтауға арналған Т.А. Фотекованың «Сөздерден сөйлем құра» әдістемесі арқылы бастапқы деңгейі анықталды. *Әдістеменің мақсаты*: бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдысындағы сөздік қорлары мен сөйлеу тілі дамуының грамматикалық деңгейін анықтау. Әдістеме мазмұны орындары алмасқан 6 сөйлемдік тапсырмадан тұрды.

Сурет 1 – Зерттеу дизайны

Нәтижелер

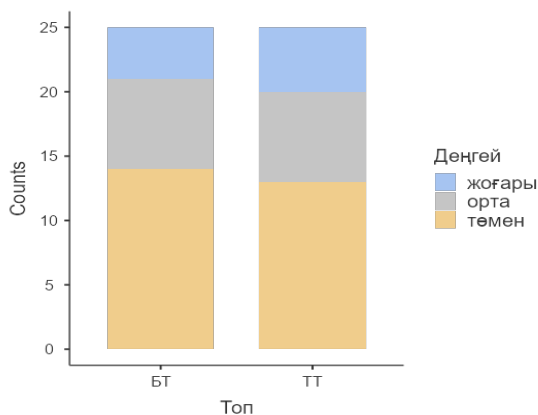
Бірінші, бастауыш сынып білім алушылар арасында цифрлық технологияның білім берудегі маңызын анықтау мақсатында сауалнама жүргізілді. Сауалнама сұрақтары 1-ден 5-ке дейінгі аралықтағы Likert шкаласына салынып, нәтижелері SPSS бағдарламасында сандық деректер арқылы алынды. Сауалнаманың үйлесімділігін анықтау Cronbach's alpha коэффициенті арқылы жүргізілді. Анықтау кезеңіндегі Cronbach's alpha мәні $\alpha = 0,765$ құрады. Бұл шыққан мән сауалнама сұрақтарының ішкі үйлесімділігінің жеткілікті деңгейде екендігін дәлелдейді. Анықтау кезеңіндегі сауалнама нәтижелері 1-кестеде берілді.

Кесте 1. SPSS Independent Samples Test (Анықтау кезеңі)

Сұрақ	t	df	p	Cohen's d
1-сұрақ	-1.64	43.1	.109	-0.46
2-сұрақ	0.18	48	.857	0.05
3-сұрақ	-2.39	48	.021	-0.68
4-сұрақ	1.30	48	.199	0.37
5-сұрақ	0.28	48	.779	0.08
6-сұрақ	0.69	48	.493	0.20
7-сұрақ	-1.91	48	.062	-0.54
8-сұрақ	-1.77	48	.084	-0.50
9-сұрақ	0.81	45.2	.424	0.23
10-сұрақ	0.32	48	.753	0.09

Жоғарыда берілген кесте – SPSS бағдарламасында жүргізілген тәуелсіз таңдамаларға арналған t-тест нәтижелері. Талдау барысында тең (Equal variances assumed) және тең емес (Equal variances not assumed) нәтижелер көрсетілген. Барлық 10 сұрақ бойынша басым сұрақтарда р-мәндері 0.05-тен жоғары ($p > 0.05$) және тек 3-сұрақ ($p = .021$) бойынша статистикалық мәнді айырмашылық болғандықтан, цифрлық технологияларды қолдануға байланысты сауалнама нәтижелері екі топ арасында айтарлықтай айырмашылық жоқ екендігін айқындайды. Сұрақтардың басым бөлігінде эффект өлшемі шағын көрсеткіштерді көрсетіп отырғанын және топ арасындағы айырмашылықтың да аз екендігін байқаймыз. Осылайша, анықтау кезеңіндегі көрсеткіштерге сай зерттеудің қалыптастырушы кезеңінде тәжірибелік топқа білім беру үрдісінде цифрлық технологиялар қолданылды.

Екінші, Т.А. Фотекованың «Сөздерден сөйлем құра» әдістемесі арқылы бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдысындағы сөздік қор көлемі және сөйлеудің грамматикалық деңгейі анықталды. Анықтау кезеңіндегі нәтижелер 2-суретте берілді.

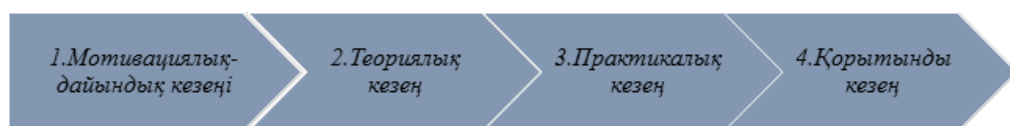

Сурет 2 – Stacked Bar Chart (Анықтау кезеңі)

Мұнда, Т.А. Фотекованың ұсынғаны бойынша жоғары, орта, төмен деңгейлі нәтижелерге бөлініп қарастырылды. Сөйлемді грамматикалық жағынан дұрыс құрған білім алушылар – жоғары нәтижеге, сөздерде аздаған олқылықтар мен грамматикалық қателер болып, мағыналары синонимдеріне ауысқан жағдайда- орта деңгейге, мүлдем сөйлем мағынасын жоғалтып, дұрыс құрылмаған кезінде-төмен деңгейге енгізілді. Зерттеу кезеңінде мәліметтерді статистикалық өңдеу және талдау үшін SPSS бағдарламасы қолданылып нәтижелер диаграмма түрінде алынды. Жоғарыда көрсетілген диаграмма бойынша пайыздық мөлшерлемелер екі топта да төмен деңгейдің көптігін және орта, жоғары деңгейдің әлсіз екендігін байқатады. Нақтылай айта кететін болсақ, бақылау тобында жоғары деңгейлі көрсеткіштер 16%-ды, орта деңгей – 28%-ды, төмен деңгей – 56%-ды көрсетті. Тәжірибелік топта жоғары деңгей – 20%-ды, орта деңгей – 28%-ды, төмен деңгей – 52%-

ды құрады. Бұл көрсеткіштердегі екі топта да төмен деңгейдің жоғары болуы білім алушылардың айтылым дағдысындағы сөздік қорының аздығын және грамматикалық сөздік жағынан да осалдығын көрсетеді. Ал айтылым дағдысының дұрыс дамуы үшін сөздік қордың кең болуы, мағынасын түсінуі, сөздерді байланыстыра алып сөйлеу қабілеті өте маңызды. Сондықтан, жинақталып алынған жалпы қорытындыларға сәйкес бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдыларын цифрлық технологиялар көмегімен дамытатын жолдарын, арнайы платформаларды және негізделген әдістемелік жүйе мен моделін ұсынатын боламыз.

Ендігі кезекте, бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдысын цифрлық технологияларды қолдана отырып дамытудың авторлық әдістемелік жүйесін және оның моделін ұсынамыз:

Сурет 3 – Цифрлық технологияларға негізделген айтылым дағдысын дамытуға арналған авторлық әдістемелік модель

Ұсынылып отырған авторлық әдістеме 4-сыныптың қазақ тілі оқулығындағы 3-тоқсанындағы түрлі тақырыптарға төмендегідей негізделіп жасалынды. Әр кезеңде әртүрлі тақырыптар қамтылып және соған сәйкес цифрлық технологиялар көмегімен тапсырмалар берілді. Әдістеменің мақсаты – бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдыларын цифрлық технологиялар көмегімен тиімді түрде дамыту. Авторлық әдістеменің мазмұны төмендегі 2-кестеде берілді.

Кесте 2. Айтылым дағдысын цифрлық технологиялар арқылы дамытуға арналған авторлық әдістеменің мазмұны

Кезең	Мақсаты	Қолданылған цифрлық технологиялар	Негізгі әрекет
<i>Мотивациялық-дайындық кезеңі</i>	Білім алушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру әрі жаңа тақырыпқа деген назарларын аудару	ChatGpt, Gemini, Grok	ЖИ көмегімен жасалған бейнематериалға байланысты білім алушылар қысқаша мазмұндады, сұрақтарға ауызша жауап берді және өз пікірлерін білдірді
<i>Теориялық кезең</i>	Жаңа оқу материалдарын түсіндіру, меңгерту	Genially (Quizzes) онлайн платформасы	Білім алушылар тыңдалған мәтін бойынша берілген сұрақтардың жауабын тауып өз ойларын ауызша білдірді

Практикалық кезең	Жаңадан меңгерілген білімді практикалық тұрғыдан қолдану және айтылым дағдысын қатар дамыту	Baamboozle онлайн платформасы	Топтық тапсырма берілді. Зат есім сөздерін дұрыс табады. Топтағы ұжымдастығы және айтылым дағдысындағы белсенділік деңгейлері көрінді.
Қорытынды кезең	Білім алушылардың тақырып бойынша алған білімдерін әрі ойларын қорытындылау және айтылым дағдыларын нығайту	Wordwall онлайн платформасы	Кездейсоқ дөңгелек айналу арқылы бір оқушы есіміне тоқтағанда білім алушыға тақырыпқа байланысты сұрақтар қойылды. Тақырыптың қорытынды сұрақтарына жауап берді, өз ойын ауызша білдірді.

Қалыптастыру кезеңі барысында жүзеге асырылған әдістемелік жұмыстардың тиімді екендігін анықтау мақсатында бақылау кезеңі жүргізілді және білім алушылардан сауалнама және әдістеме қайта алынды. Әуелі білім алушылардан цифрлық технологиялардың білім берудегі маңызын қарастыру мақсатында Likert шкаласы негізінде әзірленген сауалнама қайта жүргізілді.

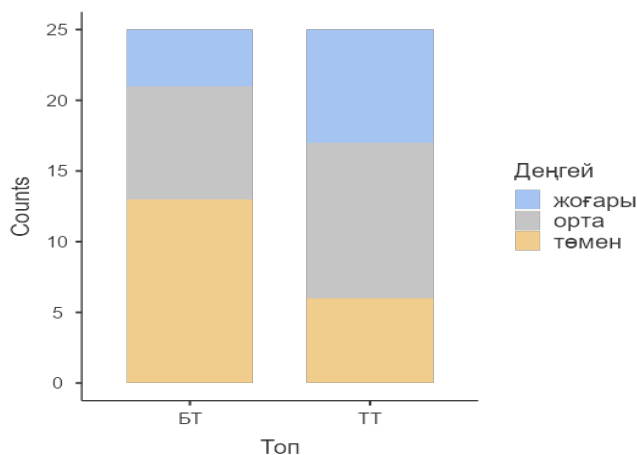
Кесте 3. SPSS Independent Samples Test (Бақылау кезеңі)

Сұрақ	t	df	p	Cohen's d
1-сұрақ	-6,79	48	< .001	-1.92
2-сұрақ	-8.61	48	< .001	-2.44
3-сұрақ	-8.26	41.6	< .001	-2.34
4-сұрақ	-10.52	48	< .001	-2.98
5-сұрақ	-10.46	48	< .001	-2.96
6-сұрақ	-10.00	48	< .001	-2.83
7-сұрақ	-7.86	48	< .001	-2.22
8-сұрақ	-11.48	48	< .001	-3.25
9-сұрақ	-12.54	48	< .001	-3.55
10-сұрақ	-8.41	48	< .001	-2.38

Бақылау кезеңі бойынша алынған сауалнама сұрақтарының ішкі келісімділігі Cronbach's alpha коэффициенті бойынша анықталды. Cronbach's alpha мәні $\alpha = 0,943$ болып анықталды. Бұл аталған мән сауалнама сұрақтарының ішкі келісімділігінің жоғары деңгейде екенін көрсетті. Жоғарыдағы сауалнама нәтижесі бойынша p мәндері 0.01-ден кіші ($p < 0.01$) болуына байланысты екі топ арасында статистикалық тұрғыдан маңызды айырмашылықтар байқалды. Коэн шкаласы бойынша эффект мөлшерінің d мәні 0,2 – кішкентай, 0,5 – орташа, ал 0,8 және одан да жоғары – үлкен эффект деп саналады. Алынып отырған нәтижелер бойынша эффект өлшемдері -1,92 мен -3,55 аралығында және бұл көрсеткіштер жоғары мәнге ие. Анықтау кезеңінде екі топтың сауалнама нәтижелері шамамен ұқсас болса, қалыптастыру кезеңінен соң екі топ арасындағы

айырмашылықтан бастапқы деңгейге қарағанда өсу бар екендігін көре аламыз. Бұл қорытындылар қалыптастыру кезеңіндегі тәжірибелік топқа тандап алынған цифрлық технологиялардың оң нәтиже көрсеткіндігін аңғартады.

Келесі кезекте, Т.А. Фотекова ұсынған «Сөздерден сөйлем құра әдістемесі» қалыптастыру кезеңінен соң қайта жүргізілді. Нәтижелері төмендегі 4-суретте диаграмма түрінде берілді.

Сурет 4 – Stacked Bar Chart (Бақылау кезеңі)

Бақылау кезеңіндегі нәтижелер тәжірибелік топта төмен деңгейдің айтарлықтай кемігендігін және жоғары деңгейдің көтерілгендігін көрсетеді. Диаграмма бойынша қалыптастыру кезеңінен соң тәжірибелік топта жоғары деңгей 20%-дан 32%-ға дейін, ал орташа деңгей 28%-дан 44%-ға дейін өскендігін және төмен деңгей бойынша 52%-дан 24%-ға азайғандығын аңғарамыз. Бақылау тобында сәл ғана айырмашылықтар байқалғанымен, үш деңгейде де айтарлықтай өзгеріс болмаған. Қалыптастыру кезеңінде жүргізілген авторлық әдістемелік жұмыстардан соң тәжірибелік топтың жоғары және орта деңгейінің артқандығын байқай аламыз.

Кесте 4. Бақылау және тәжірибелік топтардың pre–post өлшеу нәтижелерін статистикалық талдау (SPSS)

Топ	Дейінгі өлшеу (pre)	Кейінгі өлшеу (post)	t-критерийі (t)	Еркіндік дәрежесі (df)	Маңыздылық деңгейі (p)	Эффект өлшемі (Cohen's d)
БТ	M=1.60 (SD=0.764)	M = 1 . 7 2 (SD=0.792)	-0.827	24	.417	-0.165
ТТ	M=1.68 (SD=0.802)	M = 2 . 0 8 (SD=0.759)	-3.46	24	.002	-0.693

Жоғарыда берілген 3-кестедегі топ ішіндегі pre-post өлшеу нәтижелерін статистикалық талдау SPSS бағдарламасындағы paired t-test критерийі арқылы бағаланды. Өлшеу нәтижелері реттік деңгейлер бойынша

сандық кодтарымен (төмен деңгей-1, орта деңгей-2, жоғары деңгей-3 балл) белгіленді.

Кестеде бақылау және тәжірибелік топ білім алушыларының айтылым дағдысын бағалау нәтижелерінің бастапқы (pre) және кейінгі (post) өлшеулері бойынша статистикалық топшылық көрсеткіштері берілген. Топшылық салыстыру барысында бақылау тобында pre-post көрсеткіштері бойынша статистикалық мәнді айырмашылық анықталмады. Ал тәжірибелік топта көрсеткіштер арасындағы айырмашылық статистикалық мәнді болды әрі эффект өлшемі де орташа деңгейді көрсетті.

Кесте 5. Топаралық өзгерістерді Mann-Whitney U критерийі бойынша статистикалық талдау (SPSS)

Көрсеткіш	БТ (бақылау тобы)	ТТ (тәжірибелік топ)	Мани-Уитни U критерийі	Маңыздылық деңгейі (p)
Кейінгі-дейінгі (post-pre)	0.12	0.40	215	.033

Айтылым дағдысындағы көрсеткіштердегі өзгерістердің статистикалық мәнділігін анықтау барысында SPSS бағдарламасы арқылы өңделген нәтижелер жоғарыдағы кестеде берілді. Анықтау және бақылау кезеңдеріндегі нәтижелер әр білім алушы үшін post-pre формуласы бойынша есептеліп, топтар арасындағы өзгерістер өзара салыстырылды. Сандық кодтар негізінде екі топ бойынша өзгерістер салыстырылды. Топтар арасындағы айырмашылықты анықтау үшін Mann-Whitney U критерийі қолданылды.

Талдау нәтижесі көрсеткендей бақылау тобында post-pre өзгерісінің орташа көрсеткіші 0,12, ал тәжірибелік топта 0,40 болды. Бұл тәжірибелік топтағы айтылым дағдысы деңгейінің өзгерісі бақылау тобына қарағанда жоғары болғандығын әрі оң өзгерістің бар екендігін көрсетеді. Mann-Whitney U критерийі бойынша айырмашылық статистикалық мәнді болды. Маңыздылық деңгейі 0,05-тен төмен болғандықтан ($p < 0,05$), бақылау және тәжірибелік топтардың өзгерістері арасында статистикалық мәнді айырмашылық анықталды. Қорытындылай келе, тәжірибелік топта айтылым дағдысы бойынша көрсеткіштер бақылау тобына қарағанда жоғарылағаны байқалды. Алынған нәтижелер қалыптастыру кезеңіндегі жүргізілген жұмыстардың тәжірибелік топтың деңгейінің өсуіне және айтылым дағдысында оң өзгеріс қалыптасуына ықпал еткендігін растайды.

Талқылау

Алдыңғы зерттеулер цифрлық технологияларды бастауыш сынып білім алушыларының айтылым дағдыларын дамыту үшін қолдану барысында статистикалық тұрғыдан көрсеткіштердің жоғары болғандығын растайды.

А.А. Almulla және бірлескен ғалымдар білім алушылардың айтылым дағдыларын цифрлық технологиялар көмегімен дамытындығын зерттеген [13]. Зерттеуде бақылау тобына әңгіме мазмұны қағаз түріндегі мәтін күйінде

оқылады, білім алушылармен дәстүрлі түрде талқыланады. Эксперименттік топқа әңгіменің тақырыбы таныстырылып, соған сәйкес дайын бейне көрсетеді және содан соң тақырыпқа сай көрсетілген бейнеге байланысты сұрақтар қойылып, жеке және жүйемен жұмыстар жүргізеді. Нәтижесінде эксперименттік топтағы білім алушылардың мазмұнды түсінуі, сөйлеудегі еркіндігі, айтылым дағдысының дамуы бақылау тобымен салыстырғанда жоғары болған. Бұл зерттеу арқылы бастауыш білім алушыларының айтылым дағдыларын дамытуда цифрлық технологияның оң ықпал еткендігін байқаймыз.

Р.С. Wei және тағы басқа біріккен ғалымдар бастауыш білім беруде интерактивті тақтаның қолданудың тиімділігін ғылыми мақалаларында анықтаған [14]. Ғалымдар дәстүрлі оқыту мен интерактивті тақтаны пайдаланатын заманауи оқытуды салыстырып, тиімділігін зерттейді. Көптеген зерттеулерді қарастыра келе, бастауыш сынып білім алушыларына интерактивті тақтамен сабақ өткізу тиімді екендігі нақтыланды. Интерактивті тақталарды қолдана отырып сабақ өткізу білім алушыларға қызықты болатындығы, түрлі қабілеттері ескерілетіндігі, сөйлем құрау дағдылары артатындығы, сондай-ақ, мұғалімдерге де тиімді екендігі зерттеуде айқындалған.

Бұл талқылаулар цифрлық технологиялардың бастауыш сынып білім беру үдерісінде айтылым дағдысын дамытуда оң ықпал ететіндігін және біздің зерттеулерімізбен ортақ тұсы осы екендігін айқындап көрсетеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, бастауыш білім беру үдерісінде білім алушылардың айтылым дағдыларын дамыту маңызды мәселелердің бірі. Біздің зерттеуімізде бастауыш білім беру үрдісіндегі айтылым дағдысын дамытудағы цифрлық технологияларды қолданудың төрт кезеңнен тұратын авторлық әдістемесін әзірледік әрі эксперименттік тұрғыдан жүзеге асырдық. Бұл жүзеге асырылған жұмыстар білім алушылардың қызығушылығы мен белсенділігін арттыра отырып, айтылым дағдыларын цифрлық технологиялар арқылы дамытуда өзгерістер болатындығын растады. Атап айтқанда, Фотекова әдістемесі бойынша жүргізілген өлшеу нәтижелерінде тәжірибелік топтағы көрсеткіштердің статистикалық тұрғыдан мәнді өзгеруі байқалды. Сонымен қатар, цифрлық технологияларды қолдануға арналған сауалнама нәтижелері де ұсынылған авторлық әдістемеден соң тәжірибелік топтағы білім алушылардың нәтижелері бойынша оң көзқарас көрсетті. Зерттеу нәтижелері цифрлық технологияларды білім беру үрдісіне кіріктіру арқылы білім алушылардың айтылым дағдысын дамытуға бағытталған авторлық әдістемені қолдану арқылы тәжірибелік топтарда оң өзгерістер байқалғандығын айқындайды.

Зерттеу бастауыш білім беруде коммуникативті дағдыларды дамытудағы цифрлық технологиялардың рөліне байланысты мынадай қорытындылар мен ұсыныстар жасауға мүмкіндік береді:

- білім алушылардың айтылым дағдыларын цифрлық технологиялар көмегімен дамытуда топтық және жекеленген тапсырмаларды көбейту;

- бастауыш сынып білім беру үдерісінде интерактивті тақталарды пайдаланып, уақытты үнемдейтін әрі айтылым дағдыларын дамытатын тиімді тапсырмалар даярлау;

- цифрлық технологияларды пайдалана отырып, білім беру үдерісіне геймификация элементтерін енгізу.

ӘДЕБИЕТ

[1] Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі, орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығы. – Кіру режимі: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> [Қаралған күні: 12.01.2026]

[2] Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Жасанды интеллект дәуіріндегі Қазақстан: өзекті мәселелер және оны түбегейлі цифрлық өзгерістер арқылы шешу» атты Қазақстан халқына жолдауы. – Кіру режимі: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevty-n-kazakstan-halkyna-zholdauy-zhasandy-intellekt-dauirindegi-kazakstan-ozekti-maseleler-zhane-ony-tubegeyli-cifrlыk-ozgerister-arkyly-sheshu-881957> [Қаралған күні: 12.01.2026]

[3] Исмагулова Р.С. Бастауыш сынып оқушыларының коммуникативтік дағдыларын ағылшын тілін оқыту арқылы қалыптастыру: филос. док (PhD) ... дис.: 6D010200. – Алматы: Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 2025. – 225 б. – Кіру режимі: <https://abaiuniversity.edu.kz/docs/docs/1ismagulova/2.pdf> [Қаралған күні: 15.01.2026]

[4] Шаймерденова А.Е. Бастауыш сынып оқушыларының коммуникативті-сөйлеу қабілетін дамытудың психологиялық ерекшеліктері // Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ Хабаршысы: «Педагогика ғылымдары» сериясы. – 2021. – Т. 60. – № 1. – Б. 143-151. – Кіру режимі: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2021.60.1.015> [Қаралған күні: 15.01.2026]

[5] Оразбаева Ф.Ш. Тілдік қатынас: Оқу құралы. – Қарағанды: Medet Group, 2014. – 184 б.

[6] Almukhanbet S., Moldabek K., Orynassarova G., Yesnazar A., Zhorabekova A. Developing primary school students' language skills from a critical thinking perspective: A methodological system // Frontiers in Education. – 2025. – Vol. 10. – Article 1565783. – Access mode: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1565783> [Date of access: 19.01.2026]

[7] Нургалиева Г.К. Ценностное ориентирование личности в условиях информатизации образования. – Алматы: Республиканский центр информатизации образования (РЦИО), 2004. – 311 с.

[8] Aidarbekova K., Abildina S., Kolomiets O. Possibilities of using digital educational resources in the teaching process of primary school // Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӘТУ Хабаршысы, «Педагогика ғылымдары» сериясы. – 2024. – Т. 73. – № 2. – Б. 482-501. – Access mode: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2024.73.2.029> [Date of access: 20.01.2026]

[9] Li B., Tan Y.L., Wang C., Lowell V. Two years of innovation: A systematic review of empirical generative AI research in language learning and teaching // Computers and Education: Artificial Intelligence. – 2025. – Vol. 9. – Article 100445. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100445> [Date of access: 20.01.2026]

[10] Harverson J., Zomer C., Chu C., Horwood S., Horwood M., Nicholas M., Paatsch L. Children's engagement with digital technology in educational spaces: A scoping review // Computers & Education. – 2025. – Vol. 240. – Article 105454. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2025.105454> [Date of access: 23.01.2026]

[11] Kwangmuang P., Jarutkamolpong S., Duangngern P., Gessala N., Sarakan P. Promoting analytical thinking skills development in elementary school students through animated cartoons // Computers in Human Behavior Reports. – 2024. – Vol. 15. – Article 100467. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2024.100467> [Date of access: 26.01.2026]

[12] Maulyda M.A., Wuryandani W., Sulistyani N., Annizar A.M. Investigating the role of digital capabilities on the relationship between teacher readiness and teacher skills using augmented reality media in elementary schools: A mediation and moderation analysis // Social Sciences & Humanities Open. – 2025. – Vol. 11. – Article 101411. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101411> [Date of access: 28.01.2026]

[13] Almulla A.A., Khasawneh M.A., Tashtoush M.A., Alsayed A. Digital storytelling interventions to enhance the speaking abilities of elementary-level students with English language difficulties // Frontiers in Psychology. – 2026. – Vol. 17. – Article 1825184. – Access mode: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2026.1825184> [Date of access: 19.03.2026]

[14] Wei P.C., Wong K.T., Abdullah N., Hamzah M. Interactive whiteboards (IWBs): Its effectiveness in academic achievement, motivation and interest among early year students // International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development. – 2024. – Vol. 13. – No. 1. – P. 824-832. – Access mode: <https://doi.org/10.6007/IJARPED/v13-i1/18599> [Date of access: 19.03.2026]

REFERENCES

[1] Mektepke deingi tärбие men oqytudyń, bastauyş, negızgı, orta, jalpy orta, tehnikalyq jáne käsıptık , orta bılımnen keingı bılım berudıń memlekettik jalpyǵa mindetti standarttaryn bekıtu turaly (On the approval of the state mandatory standards of preschool education and training, primary, basic secondary and general secondary, technical and vocational, post-secondary education) Qazaqstan Respublikasy Oqu-aǵartu ministrınıń 2022 jylǵy 3 tamyzdaǵy №348

būiryǵy. – Kırı rejımı: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> [Qaralǵan kúni:12.01.2026] [in Kaz]

[2] Qasym-Jomart Toqaevtyń «Jasandy intelekt dǵuırındaǵı Qazaqstan: ózektı máseleler jáne ony túbegeılı sıfrlyq ózgerister arqyly şeşu» (Kazakhstan in the era of artificial intelligence: current challenges and their solutions through digital transformation) atty Qazaqstan halqyna joldaıy. – Kırı rejımı: <https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevty-n-kazakstan-halkyna-zholdaıy-zhasandy-intellekt-dauirindegi-kazakstan-ozekti-maseleler-zhane-ony-tubegeyli-cifrlık-ozgerister-arkyly-sheshu-881957> [Qaralǵan kúni:12.01.2026] [in Kaz]

[3] İsmaguova R.S. Bastauyş synyp oquşylarynyń kommunikativtik daǵdylaryn aǵylşyn tılın oqytu arqyly qalyptastyru: (Developing elementary school students' communicative skills through English language teaching) filos. dok (PhD) ... dis.: 6D010200. – Almaty: Abai atyndaǵy Qazaq ǵılttyq pedagogikalyq universiteti, 2025. – 225 b. – Kırı rejımı: <https://abaiuniversity.edu.kz/docs/docs/1ismagulova/2.pdf> [Qaralǵan kúni:15.01.2026] [in Kaz]

[4] Şaimerdenova A. E. Bastauyş synyp oquşylarynyń kommunikativti-söileu qabiletin damytudyń psihologialyq erekşelikteri (Psychological features of developing primary school students' communicative and speaking skills) // Abylai han atyndaǵy QazHQjäneÄTU Habarşysy: «Pedagogika ǵylymdary» seriesy. – 2021. – T. 60. – №1. – B. 143-151. – Kırı rejımı: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2021.60.1.015> [Qaralǵan kúni:15.01.2026] [in Kaz]

[5] Orazbaeva F.Ş. Tildik qatynas (Language communication): Oqu qūraly. – Qaraǵandy: Medet Group, 2014. – 184 b. [in Kaz]

[6] Almukhanbet S., Moldabek K., Orynbasarova G., Yesnazar A., Zhorabekova A. Developing primary school students' language skills from a critical thinking perspective: A methodological system // Frontiers in Education. – 2025. – Vol. 10. – Article 1565783. – Access mode: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1565783> [Qaralǵan kúni:19.01.2026]

[7] Nurgalieva G.K. Senostnoe orientirovanie lichnosti v usloviah informatizatsii obrazovania (Value orientation of the personality in the conditions of education informatization). – Almaty: Respublikanski sentr informatizatsii obrazovania (RSİO), 2004 – 311 s. [in Rus]

[8] Aidarbekova K., Abildina S., Kolomiets O. Possibilities of using digital educational resources in the teaching process of primary school // Abylai han atyndaǵy QazHQjäneÄTU Habarşysy, «Pedagogika ǵylymdary» seriesy. – 2024. – T. 73. – №2. – B. 482-501. – Access mode: <https://doi.org/10.48371/PEDS.2024.73.2.029> [Date of access: 20.01.2026]

[9] Li B., Tan Y.L., Wang C., Lowell V. Two years of innovation: A systematic review of empirical generative AI research in language learning and teaching // Computers and Education: Artificial Intelligence. – 2025. – Vol. 9. – Article 100445. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2025.100445> [Date of access:20.01.2026]

[10] Harverson J., Zomer C., Chu C., Horwood S., Horwood M., Nicholas M., Paatsch L. Children's engagement with digital technology in educational

spaces: A scoping review // Computers & Education. – 2025. – Vol. 240. – Article 105454. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2025.105454> [Date of access: 23.01.2026]

[11] Kwangmuang P., Jarutkamolpong S., Duangngern P., Gessala N., Sarakan P. Promoting analytical thinking skills development in elementary school students through animated cartoons // Computers in Human Behavior Reports. – 2024. – Vol. 15. – Article 100467. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.chbr.2024.100467> [Date of access: 26.01.2026]

[12] Maulyda M.A., Wuryandani W., Sulistyani N., Annizar A.M. Investigating the role of digital capabilities on the relationship between teacher readiness and teacher skills using augmented reality media in elementary schools: A mediation and moderation analysis // Social Sciences & Humanities Open. – 2025. – Vol. 11. – Article 101411. – Access mode: <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2025.101411> [Date of access: 28.01.2026]

[13] Almulla A.A., Khasawneh M.A., Tashtoush M.A., Alsayed A. Digital storytelling interventions to enhance the speaking abilities of elementary-level students with English language difficulties // Frontiers in Psychology. – 2026. – Vol. 17. – Article 1825184. – Access mode: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2026.1825184> [Date of access: 19.03.2026]

[14] Wei P.C., Wong K.T., Abdullah N., Hamzah M. Interactive whiteboards (IWBs): Its effectiveness in academic achievement, motivation and interest among early year students // International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development. – 2024. – Vol. 13. – No. 1. – P. 824-832. – Access mode: <https://doi.org/10.6007/IJARPED/v13-i1/18599> [Date of access: 19.03.2026]

СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ УСТНОЙ РЕЧИ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ С ПОМОЩЬЮ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Анарбаева А.К.¹, *Таутаева Г.Б.², Ахатаева У.Б.³, Уристенбекова Г.К.⁴

^{1,*2,3,4}Южно-Казахстанский педагогический университет

имени Узбекали Жанибекова, Шымкент, Казахстан

Аннотация. В современную эпоху внедрения передовых цифровых технологий в сферу образования задача развития навыков устной речи у обучающихся представляет собой важную тему, требующую всестороннего исследования. В статье представлена методика, предназначенная для оценки степени влияния цифровых технологий на развитие навыков устной речи у учащихся начальной школы. Кроме того, в рамках исследования был проведен эксперимент с участием экспериментальной и контрольной групп для оценки эффективности данной методики.

В исследовании приняли участие 50 учащихся общеобразовательной школы города Шымкента, разделенных на экспериментальную (25 человек) и контрольную (25 человек) группы. В ходе работы

использовались анкетирование с применением шкалы Лайкерта и методика Составление предложений из слов предложенная Т.А. Фотековой. Результаты диагностического и контрольного этапов были обработаны и проанализированы с помощью программного обеспечения SPSS. Полученные данные представлены в виде таблиц (тест для независимых выборок) и диаграмм (гистограммы с накоплением). С учетом целей исследования была разработана и внедрена методика использования цифровых технологий для развития навыков устной речи у учащихся начальных классов. Обучение в экспериментальной группе проводилось по методике, основанной на цифровых технологиях, тогда как в контрольной группе применялся традиционный подход. По завершении этапа реализации программы были выявлены значительные различия между контрольной и экспериментальной группами. Результаты показали, что благодаря использованию цифровых технологий для развития навыков устной речи в начальной школе уровень владения языком в экспериментальной группе существенно повысился по сравнению с этапом начальной диагностики. В результате учащиеся экспериментальной группы продемонстрировали и положительные изменения в навыках устной речи, а также в процессах словообразования и построения предложений благодаря применению методики и исследовательской деятельности с использованием цифровых технологий. Исследование показало, что методика, основанная на цифровых технологиях, эффективна для развития навыков устной речи в процессе начального обучения.

Ключевые слова: навыки устной речи, цифровые технологии, начальное образование, интерактивная доска, методическая модель, онлайн платформа, искусственный интеллект, видеоматериал

WAYS TO DEVELOP STUDENTS' SPEAKING SKILLS THROUGH DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PRIMARY EDUCATION PROCESS

Anarbaeva A.K.¹, *Tautaeva G.B.²,

Akhataeva U.B.³, Uristenbekova G.K.⁴

^{1,*2,3,4}South Kazakhstan Pedagogical University named after O.Zhanibekov, Shymkent, Kazakhstan

Abstract. In the current era of advanced digital technologies in education, the challenge of developing learners' speaking skills is a significant topic requiring extensive research. The article outlines a methodology designed to assess the extent to which digital technologies influence the development of learners' speaking skills within the primary education process. Furthermore, the study involved conducting research with experimental and control groups to evaluate the effectiveness of this methodology.

A total of 50 students from a general education school in Shymkent participated in the study, comprising 25 students in the experimental group and 25 in the control group. The research involved administering a custom questionnaire based on the Likert scale and utilizing the «Sentence Construction from Words» methodology proposed by T.A. Fotekova. Research results from the diagnostic and control stages were compiled and analyzed using the SPSS software, with findings presented in the form of tables (Independent Samples Test) and charts (Stacked Bar Chart). Based on the study's objective, a methodology for utilizing digital technologies to develop speaking skills among primary school students was developed and implemented. Instruction for the experimental group was conducted using a methodology based on digital technologies, whereas the control group received traditional instruction. Following the development phase of the study, significant differences were observed between the control and experimental groups. The results demonstrated that, through the use of digital technologies to develop speaking skills in primary education, the proficiency level of the experimental group improved significantly compared to the initial assessment stage. As a result, learners in the experimental group demonstrated positive changes in speaking skills and in the construction of words and sentences through the use of a methodology and research activities incorporating digital technologies. The study concluded that a methodology based on digital technologies is effective for developing speaking skills within the primary education process.

Keywords: speaking skills, digital technology, primary education, interactive whiteboard, methodological model, online platform, artificial intelligence, video material

Мақала түсті / Статъя поступила / Received: 29.02.2026.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted: 26.06.2026.

Авторлар туралы мәлімет:

Анарбаева Ардақ Қанатқызы – магистрант, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, e-mail: ardak_1303@mail.ru

Таутаева Гүлдарига Батыршақызы – тарих және педагогика факультетінің деканы, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, e-mail: dariga06-73@mail.ru

Ахатаева Ұлсана Бораһқызы - философия докторы (PhD), аға оқытушы,

Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, e-mail: akhatayeva.ulsana@gmail.com

Уристенбекова Гулбану Кауасовна - п.ғ.к., аға оқытушы, Өзбекәлі Жәнібеков атындағы Оңтүстік Қазақстан педагогикалық университеті, e-mail: uristenbekovagulbanu@gmail.com

Информация об авторах:

Анарбаева Ардак Канатовна – магистрант, Южно-Казахстанский педагогический университет имени Узбеки Жанибекова, e-mail: ardak_1303@mail.ru

Таутаева Гулдарига Батыршаевна – декан факультета истории и педагогики, Южно-Казахстанский педагогический университет имени Узбеки Жанибекова, e-mail: dariga06-73@mail.ru

Ахатаева Улсана Борашовна – доктор философии (PhD), старший преподаватель, Южно-Казахстанский педагогический университет имени Узбеки Жанибекова, e-mail: akhatayeva.ulsana@gmail.com

Уристенбекова Гулбану Кауасовна - к.п.н., старший преподаватель, Южно-Казахстанский педагогический университет имени Узбеки Жанибекова, e-mail: uristenbekovagulbanu@gmail.com

Information about the authors:

Anarbaeva Ardak Kanatkyzy – master’s student, South Kazakhstan Pedagogical University named after Uzbekali Zhanibekov, e-mail: ardak_1303@mail.ru

Tautaeva Guldariga Batyrshakyzy – Dean of the Faculty of History and Pedagogy, South Kazakhstan Pedagogical University named after Uzbekali Zhanibekov, e-mail: dariga06-73@mail.ru

Akhatayeva Ulsana Borashkyzy – Doctor of Philosophy (PhD), senior lecturer, South Kazakhstan Pedagogical University named after Uzbekali Zhanibekov, e-mail: akhatayeva.ulsana@gmail.com

Uristenbekova Gulbanu Kauasovna - candidate of Pedagogical Sciences, senior lecturer, South Kazakhstan Pedagogical University named after Uzbekali Zhanibekov, e-mail: uristenbekovagulbanu@gmail.com